

MONDRIAN & DE STIJL

OP PAD MET KEEPVOGEL EN KIJKVOGEL

LEES- EN VERTELTEKST ♦ GROEP 2 T/M 5

**KUNSTMUSEUM
DEN HAAG**

VOOR DE LEERKRACHT

MUSEUMLESBESCHRIJVING

Wouter van Reek, bekend van de boeken en animatiefilms over Keepvogel, heeft een kunstprentenboek over Piet Mondriaan gemaakt. Van Reeks ogenschijnlijk eenvoudige stijl sluit goed aan bij de wereldberoemde composities van de kunstenaar Piet Mondriaan. Zelfs nu nog ervaren we die als modern - hun tijd ver vooruit. Ook in dit nieuwe prentenboek figureren Keepvogel en hond Tungsten. Kijkvogel zoekt de toekomst en vraagt de weg aan Keepvogel. Volgens Tungsten hoef je de toekomst helemaal niet te zoeken, die komt altijd vanzelf. Maar Kijkvogel bedoelt een andere toekomst. Een toekomst vol met dingen die zo nieuw zijn dat nog niemand ze kent. Daarom moet hij snel verder. Zo komen Keepvogel en Tungsten terecht in het spoor van Kijkvogel die verdacht veel op Mondriaan lijkt... Ook de kinderen worden tijdens

de museumles meegezogen in de wereld van *Mondriaan & De Stijl*.

Iedereen ziet dat het Mondriaan gaat om vlakken & lijnen en de spannende soorten evenwicht die je daarmee maken kunt. We filosoferen over het begrip 'tijd'. Vroeger, nu en later, hoe kun je je daar een voorstelling van maken? De kinderen gaan ook zelf beeldend wikken en wegen met horizontale lijnen en vlakken in primaire kleuren. Precies zoals Mondriaan zijn composities eerst testte met kleurvlakken op de wanden van zijn atelier.

voorzijde: Wouter van Reek, Keepvogel en Kijkvogel
in het spoor van Mondriaan, Uitgeverij Leopold -
Kunstmuseum Den Haag, 2011

LESDOELEN

- ♦ De leerlingen vertellen zelf (mee) over het verhaal van het kunstprentenboek *Keepvogel en Kijkvogel in het spoor van Mondriaan*.
- ♦ De leerlingen vergelijken de illustraties met de werken van Piet Mondriaan en zien de overeenkomsten.
- ♦ De leerlingen doen beeldende en spelopdrachten naar aanleiding van het kunstprentenboek.
- ♦ De leerlingen denken naar aanleiding van het kunstprentenboek na en praten over het thema 'tijd'.
- ♦ De leerlingen leren dat Piet Mondriaan in de loop van zijn leven steeds abstracter is gaan werken.

KERNDOELEN

1 NEDERLANDS MONDELING TAALONDERWIJS

De leerlingen leren informatie te verwerven uit gesproken taal. Ze leren tevens die informatie, mondeling of schriftelijk, gestructureerd weer te geven.

12 NEDERLANDS TAALBESCHOUWING, WAARONDER STRATEGIEËN

De leerlingen verwerven een adequate woordenschat en strategieën voor het begrijpen van voor hen onbekende woorden. Onder 'woordenschat' vallen ook begrippen die het leerlingen mogelijk maken over taal te denken en te spreken.

54 KUNSTZINNIGE ORIENTATIE

De leerlingen leren beelden, taal, muziek, spel en beweging te gebruiken, om er gevoelens en ervaringen mee uit te drukken en om er mee te communiceren.

55 KUNSTZINNIGE ORIENTATIE

De leerlingen leren op eigen werk en dat van anderen te reflecteren.

56 KUNSTZINNIGE ORIENTATIE

De leerlingen verwerven enige kennis over en krijgen waardering voor aspecten van cultureel erfgoed.

PRAKTISCHE TIPS

- ♦ Deze lees- en verteltekst is bedoeld om naar eigen inzicht ter voorbereiding van en verwerking van de museumles te gebruiken.
- ♦ Het is voor de kinderen fijn om bij hun naam te worden aangesproken in het museum. Een naambordje op hun kleding werkt goed.
- ♦ Het is prettig als u de kinderen alvast zou willen uitleggen dat kunstvoorwerpen in een museum niet aangeraakt mogen worden.
- ♦ Mocht het voorkomen dat u met de kinderen ruim voor aanvang van de museumles arriveert in het museum, dan kunt u de Bewaking of de Informatiebalie in de hal vragen om teken-spullen. Zo kan de wachttijd plezierig en zinvol worden besteed.
- ♦ Het is toegestaan om tijdens de museumles foto's van uw leerlingen te maken – zónder flits/statief.

- ♦ Deze lees- en verteltekst is ook te downloaden vanaf onze site: www.Kunstmuseum.nl. Ook handig in het geval u in de klas beschikt over een digitaal schoolbord/smartboard.

VOOR DE LEERLING

KEEPPVOGEL EN KIJKVOGEL

Ken je Keepvogel? Keepvogel heeft al heel wat avonturen beleefd, samen met zijn hondje Tungsten. Maar deze keer is het Kijkvogel die hem meeneemt op avontuur. Kijkvogel zoekt namelijk de toekomst. Volgens Keepvogel hoef je de toekomst helemaal niet te zoeken, die komt altijd vanzelf. Maar Kijkvogel bedoelt een andere toekomst. Een toekomst vol met dingen die zo nieuw zijn dat nog niemand ze kent. Daarom moet hij snel verder. Keepvogel kan alleen nog maar denken aan alle onbekende dingen die hij niet te weten komt als hij thuisblijft. Misschien kan hij beter even kijken welke kant Kijkvogel op is gegaan ...

OM OVER NA TE DENKEN

Hoe weet je dat de
tijd vooruit gaat?
Kun je dat voelen?
Zie je dat ergens
aan?

OM TE DOEN

Zet de woorden op volgorde van tijd. Wat is al geweest?
Wat moet nog komen? Welke woorden gaan over de toekomst?

gisteren - overmorgen - vandaag - volgend jaar - vorige week

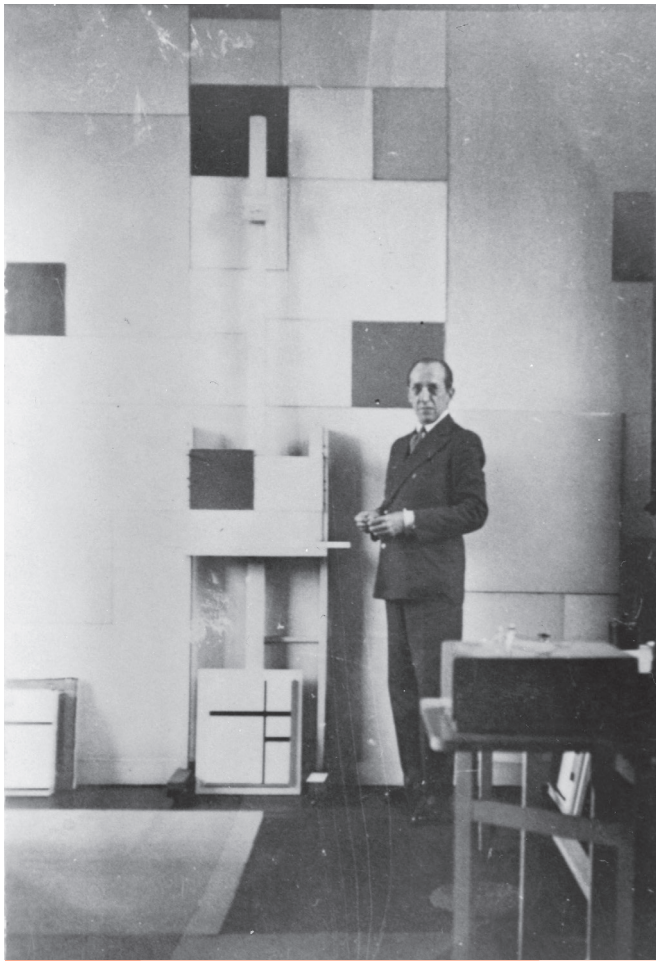
Wie is Keepvogel, wie is Kijkvogel
en wie is Tungsten?

OM OVER TE FANTASEREN

Stel dat er een tijdmachine
bestond. Zou je naar het
verleden of naar de toekomst
willen reizen?
Vertel eens waarom?

OM OVER TE FILOSOFEREN

Bestaat de toekomst écht
of alleen in ons hoofd?
Heeft Keepvogel gelijk?
Is de toekomst iets wat
vanzelf komt?
Wanneer komt de
toekomst?

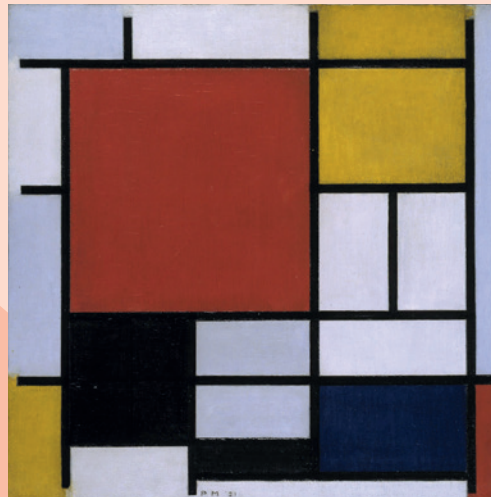

Piet Mondriaan in het atelier aan de Rue du Départ, Parijs, zomer 1932.
Foto Charles Karsten.

KIJKVOGEL EN PIET MONDRIAAN

De verhaaltjes van Keepvogel zijn bedacht en getekend door Wouter van Reek. Maar Kijkvogel heeft hij niet helemaal zelf verzonnen. Want kijk eens op wie Kijkvogel lijkt?

De man op de foto heet Piet Mondriaan. In 1872 werd hij geboren. Zijn beroep was kunstschilder. Piet Mondriaan zocht zijn hele leven naar een nieuwe schilderkunst. Hij hoopte dat in de toekomst de kunst op zou gaan in een vrolijke gekleurde omgeving, die de mensen zelf hadden gemaakt. In 1944 overleed Piet Mondriaan, maar zijn schilderijen zijn er nog. Hier zie je er een:

Piet Mondriaan,
Tableau 1, 1921,
olieverf op doek

OM TE BEKIJKEN

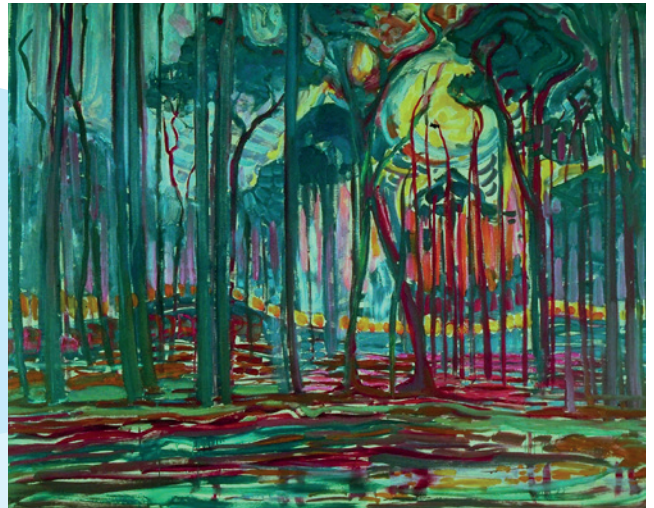
Welke kleuren heeft
dit schilderij?
Welke kanten gaan de
lijnen op?
Welke vormen zie je?

PIET MONDRIAAN EN DE NATUUR

Toen Piet Mondriaan nog een kleine jongen was, leerde hij al schilderen van zijn oom Frits, die zelf kunstschilder was. Met een tas vol tubes verf, kwasten en boterhammen trokken ze samen de natuur in om landschappen te schilderen. Later ging Mondriaan naar een school waar je kon leren voor kunstenaar: de kunstacademie. Daar leerde hij alles zo precies mogelijk na te schilderen. De eerste jaren dat Mondriaan echt kunstenaar was, schilderde hij nog steeds graag landschappen. Maar hij vond de natuur zo mooi, dat hij het zonde vond om te proberen die precies na te schilderen. Zo mooi als in het echt werd het toch niet. Daarom ging hij de natuur een beetje anders schilderen. Met andere vormen en kleuren, maar wél de vormen en kleuren die hij er goed bij vond passen.

Piet Mondriaan, Boomgaard met kippen, 1901, olieverf op doek

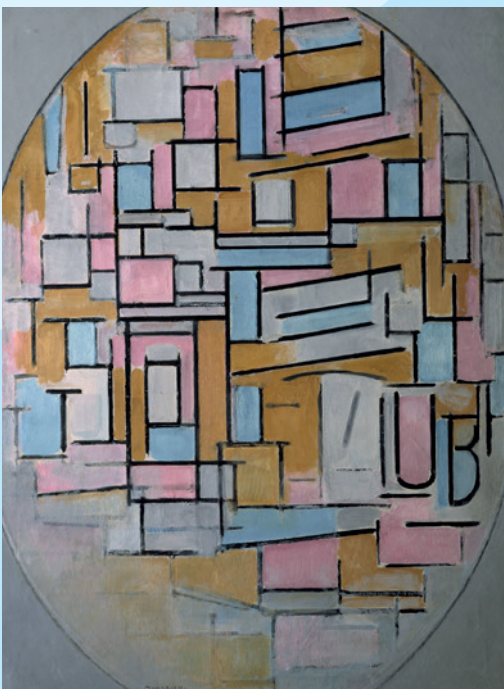

Piet Mondriaan, Bos bij Oele, 1908, olieverf op doek

DE NATUUR EN DE STAD

Ook al schilderde Mondriaan de natuur op een nieuwe manier, al snel was dat toch niet meer nieuw genoeg voor hem. Hij wilde schilderijen maken die nóg moderner en nieuwer waren. Daarvoor verhuisde hij naar de grote stad Parijs. Daar woonden meer kunstenaars die op zoek waren naar iets nieuws.

In de stad is bijna alles anders dan in de natuur. Er zijn bijvoorbeeld veel gebouwen. De meeste gebouwen zijn niet kronkelig, zoals een boom. Ze zijn recht. Zou het daardoor komen dat Mondriaan rechte lijnen ging schilderen?

Piet Mondriaan, Compositie in ovaal met kleurvlakken 2, 1914

OM TE VERGELIJKEN

Wat is hetzelfde aan de schilderijen links en rechts?
Welke verschillen zie je?

OM OVER TE PRATEN

Hou jij van de natuur?
Wat vind je fijn of mooi aan de natuur?
Is natuur belangrijk?

OM TE VERGELIJKEN

Welke verschillen zijn er tussen de natuur en een grote stad?
Denk aan de dingen die je er hoort, ziet en ruikt.

NET ECHT...OF NIET?

Sommige schilderijen zijn net echt. Je ziet meteen wat het voorstelt. Zo schilderde Piet Mondriaan eerst ook. Maar dat veranderde. De schilderijen die Mondriaan maakte, leken steeds minder op de wereld die je om je heen ziet. Hij vond het steeds minder belangrijk dat je kunt zien wat zijn schilderijen voorstellen. Maar hij wilde wel dat de vormen er goed opstonden en mooi verdeeld waren over het schilderij.

Piet Mondriaan, Avond; De rode boom, 1908-1910

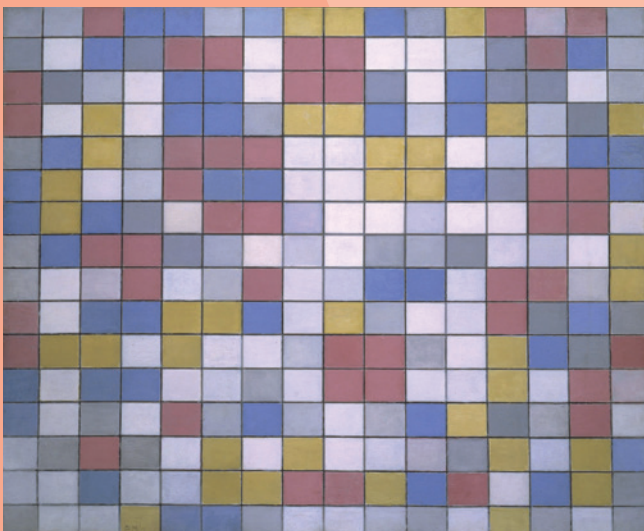

Piet Mondriaan, Grijsze boom, 1911

Piet Mondriaan, Bloeiende bomen, 1912

Op een gegeven moment maakte Mondriaan geen schilderijen meer die iets voorstelden. Wat het voorstelt is wat er op het schilderij staat: lijnen, kleuren en vlakken van verf. Dat heet **abstract**. Veel mensen moesten daar aan wennen, want zulke schilderijen hadden ze nog nooit gezien. Het was een soort schilderkunst van de toekomst. Nog steeds zien die schilderijen er modern uit.

Piet Mondriaan, Rastercompositie 9: dambordcompositie heldere kleuren, 1919

OM TE BEKIJKEN

Welk schilderij vind jij het meest 'net echt'? En bij welke moet je een beetje raden waar het over gaat?

OM OVER TE PRATEN

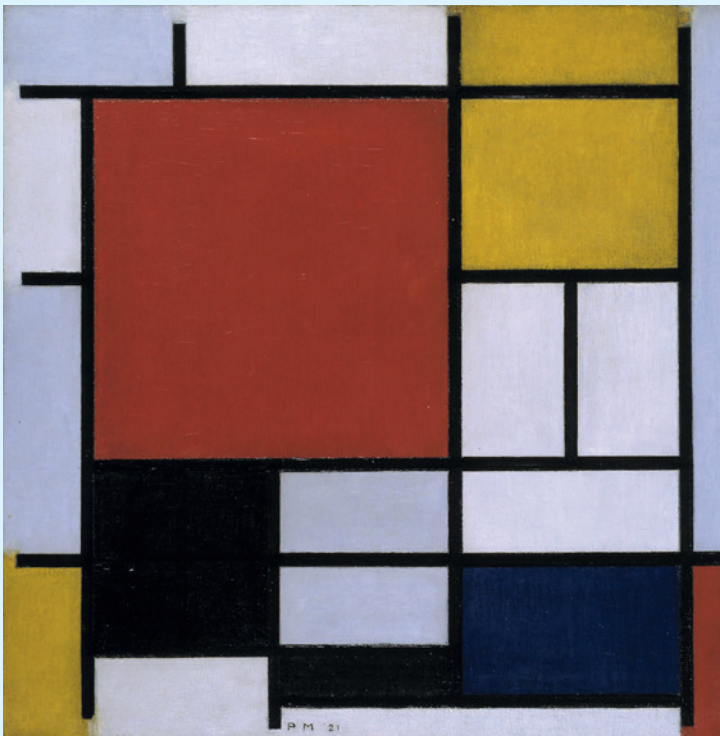
Wat is modern? Wat is ouderwets? Wordt iets wat oud is vanzelf ouderwets? Wanneer wel en wanneer niet? Vaak vinden mensen hele moderne dingen eerst niet mooi, maar later wel. Hoe zou dat komen?

IN HET MUSEUM

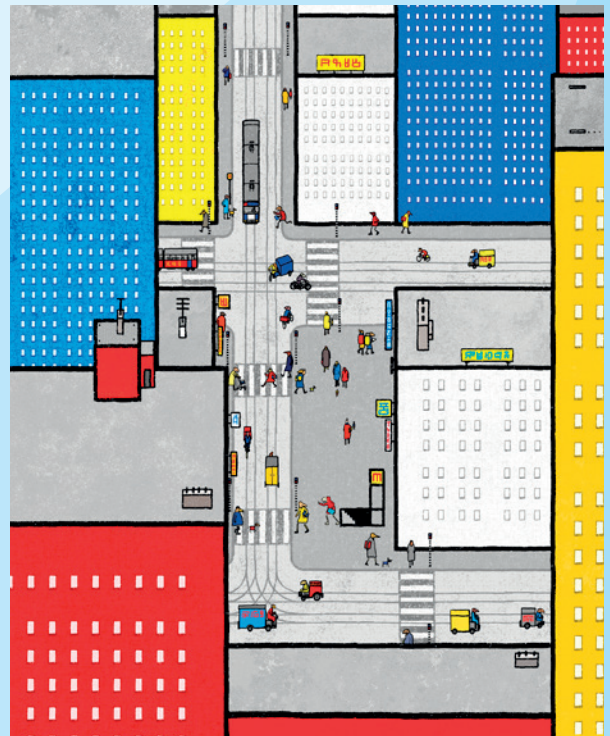
Bij deze les draait het om 'goed kijken'. Jij denkt vast dat je dat wel kunt. Binnenkort kom je met je klas naar het Kunstmuseum, misschien wel voor de eerste keer. In het museum zijn veel schilderijen die Piet Mondriaan heeft gemaakt. Je gaat ze bekijken, erover praten én er opdrachtjes bij doen. De museumjuf leest het verhaal voor van Keepvogel en Kijkvogel. Welk schilderijen lijken op afbeeldingen in het boek? Natuurlijk wil je weten of Kijkvogel inderdaad de toekomst vindt. In het museum kom je erachter. Ook ga je aan de slag met lijnen en kleuren op papier. Net als Piet Mondriaan puzzel je net zolang totdat het goed is. Natuurlijk neem je je werk daarna mee naar huis.

OM TE VERGELIJKEN

Welke afbeelding is een schilderij van Mondriaan?
En welke is een afbeelding uit het boek Keepvogel en Kijkvogel? Wat is hetzelfde? En welke verschillen zie je?

Piet Mondriaan, Compositie met groot rood vlak, geel, zwart, grijs en blauw, 1921, olieverf op doek

Pagina uit Wouter van Reek, Keepvogel en Kijkvogel in het spoor van Mondriaan.

KINDERBOEKEN OVER MONDRIAAN

- Wouter van Reek, *Keepvogel en kijkvogel in het spoor van Mondriaan*, Uitgeverij Leopold & Kunstmuseum Den Haag, 2011, ISBN 978 90 258 5717 2 (5+)
- Dada – kunsttijdschrift voor kinderen van 6 tot 106, no.72, *Mondriaan*, 2011, Stichting Plint, Eindhoven
- Nannie Kuiper, Jan Bruijns, Piet Mondriaan, *Mondriaan voor beginners*, Uitgeverij De Koperen tuin, 1994, ISBN 9072138333
- Bianca Stigter, *Mondriaans alfabet*, Uitgeverij Waanders/De Kunsthal Rotterdam, 1997, ISBN 90 400 9958 8

LESSUGGESTIES VOOR NÁ DE MUSEUMLES

TEKEN JE EIGEN GELUKSBOOM

Piet Mondriaan schilderde veel bomen. Bomen langs het water, bomen in het bos, herfstbomen en appelbomen in bloesemtijd. Van wat voor boom worden de kinderen gelukkig? Geef ze een groot vel papier en laat ze zo groot mogelijk hun eigen geluksboom tekenen. De boom kan worden uitgewerkt met kleurpotlood, krijt of verf.

BEELD EEN APPELBOOM UIT

Laat de kinderen in tweetallen één appelboom uitbeelden. Hoe pakken ze het aan om samen één stam te worden en een heleboel takken? Herinner de kinderen aan de schilderijen van Mondriaan die ze in het museum hebben gezien. Met de hele groep samen wordt het één appelboomgaard.

MAAK VAN DE STAD EEN VLAKKENSCHILDERIJ

Laat de kinderen in tijdschriften zoeken naar foto's van moderne steden, of zoek zelf een foto op internet en print deze uit. Een foto van New York is ideaal, maar een andere stad met hoge gebouwen kan ook. Laat de foto of print op wat dikker papier plakken. Laat de kinderen vervolgens de vierkante en rechthoekige vormen van de stad overschilderen met wit, zwart, rood, geel of blauw. Zo ontstaat een vlakkenschilderij, gebaseerd op de vormen van de stad.

DANS DE BOOGIE-WOOGIE

Tijdens de les hebben de kinderen boogiewoogie muziek gehoord. Ze hebben gezien dat Mondriaan door deze muziek werd geïnspireerd. Wat ze misschien nog niet weten is dat Mondriaan 's avonds, na het werk, de stad introk om op boogie-woogie muziek te dansen. Hij danste net zo recht en hoekig als zijn schilderijen. Hoe zag dat eruit? Probeer met de kinderen hoekige bewegingen uit en laat ze de boogiewoogie à la Mondriaan dansen.

Augustus 2016

© Kunstmuseum Den Haag

afdeling Educatie

tekst: Karin van Hoof, Jet van Overeem

Deze lees- en verteltekst is ook te downloaden
vanaf onze site: www.Kunstmuseum.nl